
Stichting Cultuurfonds
van de Bank voor Nederlandsche Gemeenten

Jaarverslag 1986

alsmede het artikel: 'De gemeente en de beeldende kunst' door C. J. de Ronde

Stichting Cultuurfonds van de Bank voor Nederlandsche Gemeenten

Jaarverslag 1986

alsmede het artikel: 'De gemeente en de beeldende kunst' door C. J. de Ronde, burgemeester van Brielle

Index behandelde onderwerpen

Ontmoetingsproject muziekscholen	5
Premietoekenning werkstukken	6
Boek met tekeningen van generaal De Howen	7
Zilver in gemeentelijk bezit	7
Parkideeën en parkplannen	7
Sloop of hergebruik	7
Waar legwerk hangt	8
De stad als museum	8
Project Natuur en Cultuur	8
Publikatie muzikale vorming in Nederland	8
Stimuleren van gemeentelijk beeldende- kunstbeleid	9
Andere thema's	9

Samenstelling van het bestuur van de stichting in het verslagjaar 1986

Mr. F. G. A. Huber,
oud-burgemeester van Goes, voorzitter

Drs. J. Riezenkamp,
directeur-generaal culturele zaken van het
Ministerie van welzijn, volksgezondheid en cultuur,
vice-voorzitter

M. A. van der Have,
oud-burgemeester van Leiderdorp

W. C. Hillenaar,
burgemeester van Boxmeer

Mevrouw A. Th. de Leeuw-Mertens,
burgemeester van Eemnes

Mr. H. W. Pannekoek,
burgemeester van Wisch

Dr. G. J. van der Top,
directeur van de Vereniging
van Nederlandse Gemeenten

Mr. N. M. Heijstek,
hoofd personeelszaken van de
NV Bank voor Nederlandsche Gemeenten,
secretaris

P. B. Bouman,
medewerker directiesecretariaat van de
NV Bank voor Nederlandsche Gemeenten,
tweede secretaris

Secretariaat:
Koninginnegracht 2
2514 AA 's-Gravenhage
telefoon (070) 48 39 91

Verslag over het jaar 1986

van de Stichting Cultuurfonds van de
Bank voor Nederlandsche Gemeenten

Algemeen

Ter gelegenheid van haar vijftigjarig bestaan heeft de NV Bank voor Nederlandsche Gemeenten in 1964 het initiatief genomen tot oprichting van de Stichting Cultuurfonds. De statuten van het fonds geven als zijn doelstelling weer het verdiepen en verbreiden van de kennis van de gemeentelijke activiteiten op het gebied van cultuur en wetenschap en het bevorderen van gemeentelijke activiteiten op dat gebied.

Het bestuur tracht dat doel te bereiken door in de eerste plaats culturele en wetenschappelijke initiatieven te stimuleren die een algemeen gemeentelijk aspect hebben. Daarbij heeft het bestuur bepaald dat de activiteiten op zijn minst

- van gemeentelijke aard zijn, dan wel door een gemeente financieel of bestuurlijk worden ondersteund;
- een uniek, bijzonder of experimenteel karakter dragen;
- bij voorkeur van meer dan strikt lokaal belang zijn;
- zodanig financieel zijn opgezet dat een bijdrage van het Cultuurfonds gerechtvaardigd is.

Bestuur

De Bank voor Nederlandsche Gemeenten benoemt de voorzitter en de vice-voorzitter van het bestuur; de vijf andere bestuursleden worden benoemd door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Het bestuur van de Stichting voorziet, in overleg met de Vereniging, in het secretariaat, dat sinds de oprichting gevestigd is ten kantore van de bank. Mevrouw A. Th. de Leeuw-Mertens en de heer dr. G. J. van der Top werden door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten herbenoemd als bestuursleden. In de samenstelling van het bestuur kwam in het verslagjaar overigens geen verandering.

Ontmoetingsproject muziekscholen

5

De Stichting organiseert reeds vele jaren ontmoetingen voor leerlingen van onder rijkstoezicht werkzame muziekscholen, welke scholen een sterk gemeentelijk aspect hebben omdat zij voor hun inkomsten grotendeels zijn aangewezen op gemeentelijke subsidie.

De ontmoetingen zoals deze in gewijzigde opzet in 1985 werden georganiseerd, zijn ook in het verslagjaar voortgezet. Op zes locaties, te weten Bergen op Zoom, Amsterdam, Leiderdorp, Hoensbroek, Doetinchem en Heerenveen vonden regionale ontmoetingen plaats.

Binnen deze regio's kon iedere muziekschool een ensemble afvaardigen naar een ontmoetingsdag. Bij grotere ensembles bestaat de mogelijkheid tot samenwerking tussen muziekscholen binnen een regio om een dergelijk ensemble te formeren.

Voor de beoordeling van de ensembles worden muzikale deskundigen uit een door het bestuur benoemde begeleidingscommissie aangewezen. Hoewel het niet de bedoeling is dat deze beoordeling uitmondt in een rangorde, zal per ontmoeting steeds één ensemble worden uitgenodigd om deel te nemen aan een landelijke ontmoetingsdag. Voor het project 1985/1986 werd als discipline het klein symfonie-orkest aangewezen. Aan de zes regionale ontmoetingen werd deelgenomen door orkestformaties van een vijftigtal muziekscholen. De orkestformaties van de muziekscholen van Tilburg en omstreken, Zaanstad, Dordrecht, Maastricht/Valkenburg, Dieren en Friesland werden uitgenodigd voor de landelijke ontmoeting, welke plaatsvond op 4 oktober 1986 in Muziekcentrum Vredenburg te Utrecht.

Het orkest, samengesteld uit leerlingen van de Friese muziekscholen, kon echter voor de landelijke ontmoeting niet opnieuw worden samengesteld vanwege het grote aantal leerlingen dat – mede als gevolg van bezuinigingen in de sector samenspel – de muziekscholen inmiddels heeft verlaten.

Het ensemble middeleeuwen/renaissance van de Stedelijke muziekschool te Groningen trad die dag

6 eveneens op, maar deed niet mee aan de wedstrijd. De internationale jury tijdens de landelijke manifestatie bestond uit Antoon Kersjes, voorzitter, Jean Luc Balthasar (België) en Johannes Read (Bondsrepubliek Duitsland).

De geldprijzen van f 2.500,-, f 1.500,- en f 1.000,-, welke ten goede komen aan de scholen die de winnende orkestformaties hebben afgevaardigd, werden toegekend aan respectievelijk: het ensemble van de Toonkunstmuziekschool voor de Drechtsteden te Dordrecht, een ensemble, samengesteld uit leerlingen van de muziekscholen van Goirle, Hilvarenbeek, Oisterwijk, Tilburg en Waalwijk en het ensemble van de muziekschool Zaanstreek. Mevrouw drs. M. W. M. Vos-van Gortel, burgemeester van de gemeente Utrecht, reikte de prijzen uit.

Op uitnodiging van de Stichting Jong Muzikalent Nederland heeft het winnende Drechtstedenorkest op 13 december 1986 te 's-Gravenhage een optreden verzorgd tijdens het Internationale symposium van die Stichting.

Voor 1986/1987 heeft de begeleidingscommissie voor het ontmoetingsproject als discipline het strijkorkest aangewezen. De commissie meent dat de ontwikkeling van de strijkers van groot belang is voor het ensemblespel en hoopt dat een ontmoeting voor strijkorkesten hiervoor een stimulans kan zijn. Het bestuur dankt op deze plaats gaarne de leden van de begeleidingscommissie voor de activiteiten bij de organisatie van deze ontmoetingen, waarbij met name de heer A. J. M. Smeets, inspecteur voor kunstzinnige vorming, sector muzikale vorming, van het Ministerie van welzijn, volksgezondheid en cultuur, mag worden genoemd die als coördinator een belangrijk aandeel heeft gehad in het welslagen van het muziekschoolproject nieuwe stijl.

Premietoekenning werkstukken

De Stichting Cultuurfonds heeft vanaf 1977 jaarlijks studerende in de gelegenheid gesteld

werkstukken, welke van belang mogen worden geacht voor het gemeentewezen, ter beoordeling in te zenden. De gepremieerde werkstukken worden door het fonds uitgegeven in een reeks, die inmiddels vijftientig boekjes omvat.

Op advies van de daartoe benoemde beoordelingscommissie, bestaande uit de heren mr. L. G. van Reijen, voorzitter, prof. dr. P. B. Boorsma en prof. dr. H. A. Brasz, is in het verslagjaar besloten een premie toe te kennen aan de heer H. F. M. Bouwmeester voor zijn scriptie *Driehoeksoverleg: noodzakelijk forum voor een evenwichtig politiebeleid*, aan de heer P. J. Nagel voor zijn inzending *Gemeentelijke woningbedrijven: opheffen of handhaven – een politieke keuze*, aan de heer S. Poels voor zijn scriptie *Gemeentelijke autonomie: woorden maar geen daden?*, aan de heer F. T. H. Stein voor zijn werkstuk *Gemeentegrenzen in Nederland, een verkenning met aanbevelingen voor beleid* en aan mevrouw K. I. van der Top voor haar inzending *De wet gemeenschappelijke regelingen: een oplossing voor de regionale problematiek?*

Tijdens een feestelijke bijeenkomst op 14 mei 1986 werden de premies overhandigd. Aan alle colleges van burgemeester en wethouders zijn gratis exemplaren van deze boekjes aangeboden.

De boekjes zijn te koop bij de uitgeverij van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Ook in 1987 worden inzendingen tegemoet gezien. Circulaires met de voorwaarden voor premietoekenning zijn verkrijgbaar bij het secretariaat. Het bestuur is grote dank verschuldigd aan de leden van de beoordelingscommissie, die dit jaar, gezien het aantal inzendingen (18), voor een omvangrijke taak stonden.

Met veel spijt nam het bestuur kennis van het besluit van de heer Van Reijen zich uit de commissie terug te trekken. De heer Van Reijen maakte vanaf 1978 deel uit van de beoordelingscommissie, waarvan hij sinds 1982 voorzitter was. Gaarne wil het bestuur mr. Van Reijen danken voor zijn deskundige aandeel bij de totstandkoming van de juryrapporten. De beoordelingscommissie en het

bestuur hebben negen jaar gebruik mogen maken van de wijsheid en op een ruime praktijkervaring gebaseerde kennis van de heer Van Reijen. In de vacature is inmiddels voorzien door de benoeming van drs. J. Reehorst. Tot voorzitter van de commissie werd de heer prof. dr. P. B. Boorsma benoemd.

Boek met tekeningen van generaal De Howen (1774 - 1848)

Zoals in het vorige jaarverslag is aangekondigd is in 1986 begonnen met de beschrijving van de door generaal De Howen van en in Nederlandse en Duitse steden en dorpen vervaardigde tekeningen. De geïnventariseerde prenten en tekeningen blijken zo omvangrijk te zijn dat de beschrijvende arbeid ook in 1987 zal worden voortgezet.

Zilver in gemeentelijk bezit

De voortgang van het project in de provincie Limburg stagneert, aangezien het nog niet gelukt is een deskundige opvolger aan te trekken van de destijds door het Cultuurfonds ingeschakelde juwelier, die zijn werkzaamheden hieraan in 1985 heeft beëindigd. Naast het ondernemen van pogingen de werkzaamheden in Limburg te continueren, beraadt het bestuur zich over de mogelijkheid de inventarisatie, beschrijving en catalogisering van gemeentelijk zilver in een andere provincie in gang te zetten.

Parkideeën en parkplannen

Medio 1984 heeft de Nederlandse Vereniging voor tuin- en landschapsarchitectuur BNT een prijsvraag uitgeschreven met het doel de gedachtenvorming over de herinrichting van stadsparken op gang te brengen, in verband met een betere afstemming op het huidige behoeftenpatroon van

de stedelingen, waarbij tevens doelmatig beheer en onderhoud aan de orde worden gesteld. Aan de hand van een drietal parken, te weten het stadspark in Groningen, Het Zuiderpark in 's-Gravenhage en het Goffertpark in Nijmegen zijn ideeën over een nieuwe inrichting en een ander beheer gegeven. Het bestuur van de Nederlandse Vereniging voor tuin- en landschapsarchitectuur besloot alle prijsvraaginzendingen in boekvorm uit te brengen. Aangezien de Stichting Cultuurfonds het van belang achtte dat dit boek in de publiciteit werd gebracht – immers de herinrichting van parken is niet alleen een zaak van landschapsarchitecten maar tevens en zeker niet op de laatste plaats een zaak van bestuurders en beheerders van parken – werd besloten alle colleges van burgemeester en wethouders gratis een exemplaar aan te bieden en de portokosten voor rekening van het Cultuurfonds te nemen.

Sloop of hergebruik

Het te Utrecht gevestigde Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming (LOKV), een organisatie die onder meer tentoonstellingen ontwikkelt ten behoeve van verschillende doelgroepen, vroeg de aandacht van het Cultuurfonds voor het project 'Sloop of hergebruik?, een beschouwing over de (her)inrichting van de omgeving', bestaande uit een reizende tentoonstelling, twee videobanden en een boek.

'Sloop of hergebruik?' gaat in op initiatieven van bewonersgroepen, projecten van architecten en manifestaties van kunstenaars om sloop van leegstaande panden te bestrijden. In de publikatie is gepoogd de problematiek van de herinrichting van de omgeving zowel vanuit recent-historische en beleidsmatige invalshoeken te benaderen, maar ook te wijzen op de kunstzinnige en vormgevingsaspecten. In het kader van beleidsontwikkeling op het terrein van de stadsvernieuwing, de herstructurering, de ruimtelijke ordening en het beheer van het leefmilieu, krijgt hergebruik ook steeds meer

8 aandacht van het rijk, de provincies en de gemeenten. Het bestuur van het Cultuurfonds acht het zinvol dat verschillende benaderingen van hergebruik van ruimte worden gesignaleerd en ter discussie worden gesteld. Om die reden is besloten bij te dragen in de produktiekosten van het boek en zijn exemplaren daarvan aangeboden aan alle gemeentebesturen in Nederland.

Waar legwerk hangt

Besloten werd een bedrag beschikbaar te stellen voor de publikatie van het boek 'Waar legwerk hangt' welk boek de uitkomst bevat van het onderzoek van mevrouw E. J. Kalf naar het bezit van oude wandtapijten in de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg. Naast een uiteenzetting over de techniek van het tapijt/weven wordt een overzicht gegeven van de voornaamste stijlperiodes en van het gebruik van wandtapijten in de Noordelijke Nederlanden, terwijl het boek tevens gezien kan worden als de eigenlijke catalogus van de wandtapijten in de drie genoemde provincies. De in het boek behandelde tapijten bevinden zich in particuliere verzamelingen en in musea, maar ook in de stadhuizen van 's-Hertogenbosch, Maastricht, Middelburg, Sluis, Veere en Venlo.

De stad als museum

In de brochure *De Stad als museum*, een gezamenlijke uitgave van de Stichting Ja Vormgeving in Tilburg en de Stichting Wonen te Amsterdam, wordt ingegaan op de vraag hoe moet worden omgegaan met het tot stand brengen van kunst in de bebouwde omgeving. Op basis van het thema 'kunst kopen of bestellen' worden voorbeelden gegeven van het kopen van bestaande kunstwerken en het plaatsen er van op daarvoor geschikte lokaties en van het geven van een welomschreven

opdracht aan één of meer kunstenaars voor het ontwerpen van een beeldende oplossing die dient te passen in een specifieke omgeving. De relatie tussen koper en maker of tussen opdrachtgever en opdrachtnemer speelt hierbij een belangrijke rol. Het bestuur besloot de uitgave van deze brochure financieel mogelijk te maken en de kosten van verzending van exemplaren hiervan aan de colleges van burgemeester en wethouders voor rekening van het Cultuurfonds te nemen.

Project Natuur en Cultuur

Het bestuur besloot in te gaan op het verzoek van het Zeeuws Steunpunt voor Kunstzinnige vorming en Volwasseneneducatie om een subsidie beschikbaar te stellen ten behoeve van het project Natuur en Cultuur. Het project beoogt aan de hand van enkele lokaties de ontwikkeling te tonen van de relatie natuur-cultuur, toegespitst op nu nog waarneembare of zichtbaar te maken verschijnselen, het bevorderen van samenwerking van educatieve organisaties, zowel op het gebied van natuur en milieu-educatie als cultureel gebied in brede zin en het bieden van actieve en passieve vrijetijdsbesteding in educatieve en recreatieve zin. Het project omvat een tentoonstelling, een catalogus, diaserie en educatief materiaal en is bestemd voor doelgroepen als het onderwijs, heemkundige kringen, recreanten en organisaties op het gebied van natuur en milieubescherming en -educatie. Van het project gaat een voorbeeldfunctie uit en is derhalve ook voor niet-Zeeuwse gemeenten van belang. De wijze waarop zowel met het thema en de lokaties als met de objecten wordt omgegaan, is in principe voor elke gemeente toepasbaar, maar komt in de praktijk weinig voor.

Publikatie muzikale vorming in Nederland

In het verslag over 1985 werd melding gemaakt van de mogelijke verschijning van deze door het

Cultuurfonds te financieren publicatie in 1986. Met spijt moet geconstateerd worden dat de Harmonisatieraad welzijnsbeleid door bezuinigingen, mutaties en een scherpe prioriteitsstelling geen kans zag de publicatie op de vereiste wijze te voltooien.

Stimuleren van gemeentelijk beeldende-kunstbeleid

Na de verschijning van het boekwerkje *De kunst van het ruilen* en de proef-ruilbeurs in Apeldoorn in het verslagjaar van 1986, heeft het bestuur zich gebogen over de vraag of in de toekomst meer beurzen dienen te worden georganiseerd, waarbij gemeenten de gelegenheid wordt geboden via de BKR verkregen kunstwerken onderling te ruilen. Gelet op de ontwikkelingen rond de Beeldende-kunstenaarsregeling, welke regeling met ingang van 1 juli 1987 formeel beëindigd is, heeft het bestuur echter besloten geen ruilbeurzen meer te organiseren maar te trachten de gemeentebestuurders te stimuleren ook na het BKR-tijdperk de beeldende kunst een wezenlijke plaats te geven in het gemeentelijk beleid. Naast het organiseren van een symposium zal het bestuur onder andere aandacht besteden aan het ontwikkelen van ideeën voor het voeren van aankoopbeleid op beeldende-kunstgebied, mogelijk door middel van het beschikbaar stellen van prijzen.

Andere thema's

In dit verslagjaar werden aan het bestuur van het fonds vele verzoeken om financiële steun voorgelegd, die niet konden worden gehonoreerd omdat de projecten geen of onvoldoende relatie hadden met de gemeentelijke culturele sfeer in algemene zin. Diverse incidentele steunverleningen zijn in het verslagjaar reeds in gang gezet maar zullen hun financiële beslag krijgen in volgende jaren. De verantwoording daarvan is mede opgenomen onder het hoofdstuk projecten (blz. 12 en 13).

Ook thans weer is het bestuur grote dank verschuldigd aan degenen die via werkgroepen en begeleidingscommissies hun deskundigheid ter beschikking van het fonds stellen.

Voorts spreekt het bestuur zijn bijzondere erkentelijkheid uit tegenover de N.V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten die de werkzaamheden van de Stichting stimuleert en financieel en materieel mogelijk maakt.

Balans per 31 december 1986

0 Activa		31-12-1985
N. V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten:		
– depositorekening	f 450.000,—	f 500.000,—
– rekening-courant	6.693,46	67.013,28
Te vorderen interest	2.105,97	2.335,16
Debiteuren	34.467,59	8.192,19
	<hr/>	<hr/>
	f 493.267,02	f 577.540,63
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Rekening van baten en lasten over 1986

		1985
Kosten diverse projecten	f 262.536,72	f 257.336,80
Algemene kosten	47.869,22	50.426,42
	<hr/>	<hr/>
	f 310.405,94	f 307.763,22
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Passiva

31-12-1985 1

Vermogen	f 79.757,62	f 92.845,55
Voorziening projecten	348.076,95	383.122,79
Crediteuren	65.432,45	101.572,29
	<hr/>	<hr/>
	f 493.267,02	f 577.540,63
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

1985

Bijdrage N. V. Bank voor Nederlandsche Gemeenten	f 200.000,—	f 200.000,—
Interest depositorekening	20.165,16	32.375,70
Interest rekening-courant	1.424,24	1.070,67
Vrijgevallen voorziening projecten	35.954,91	37.000,—
Opbrengst verkoop boekwerken	9.773,70	9.854,94
Nadelig saldo	43.087,93	27.461,91
	<hr/>	<hr/>
	f 310.405,94	f 307.763,22
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Projecten

2

	Voorzieningen 01-01-1986	Uitgegeven t.l.v. reserves
Ontmoetingen muziekscholen	f 70.000,—	f 56.304,40
Zilver in gemeentelijk bezit	39.500,—	—,—
Premietoekenning werkstukken	60.000,—	60.000,—
Gemeentelijke sociaal-culturele statistiek	6.000,—	—,—
Incidentele steunverleningen		
Restauratie collegezaal Thorbecke	8.000,—	—,—
Een museum met opzet, met opzet een museum	29.345,—	8.390,09
Ambachtsmuseum Verborg	5.000,—	5.000,—
Tekeningen generaal De Howen	17.500,—	50,—
Historische vestingwerken in Noord-Brabant	2.500,—	—,—
Historische vestingwerken in Limburg	2.500,—	—,—
Elektriciteitsmuseum	5.000,—	—,—
Ruilen BKR-werken tussen gemeenten	32.777,79	32.777,79
Gemeentelijke uitgaven muziekscholen en amateuristische kunstbeoefening	8.000,—	—,—
Nederlands beraad culturele centra	7.000,—	—,—
Muzikale vorming in Nederland	15.000,—	—,—
Jubileumtentoonstelling VNG (Museon)	75.000,—	10.000,—
Lokale uitgaven voor muziekscholen	—,—	—,—
Waar legwerk hangt	—,—	—,—
Sloop of hergebruik	—,—	—,—
Zeeuws steunpunt Natuur en cultuur	—,—	—,—
Stichting jong muziektalent in Nederland	—,—	—,—
Parkplan en -ideeën (BNT)	—,—	—,—
Kunst kopen of bestellen	—,—	—,—
	<hr/> <hr/> f 383.122,79	<hr/> <hr/> f 172.522,28

Uitgegeven t.l.v. baten en lasten	Toevoeging voorzieningen	Totale lasten in 1986	Voorzieningen 1-12-1986
f —,— —,— 20.433,76 —,—	f 70.000,— —,— 80.000,— —,—	f 70.000,— —,— 100.433,76 —,—	f 83.695,60 39.500,— 80.000,— 6.000,—
—,— -/20.954,91 —,— —,— —,— —,— —,— 11.006,99	—,— —,— —,— —,— —,— —,— —,— —,—	—,— -/20.954,91 —,— —,— —,— —,— —,— 11.006,99	8.000,— —,— —,— 17.450,— 2.500,— 2.500,— 5.000,— —,—
—,— —,— -/15.000,— —,— —,— 10.000,— 35.500,— —,— —,— 1.614,62 10.550,—	—,— —,— —,— —,— 7.931,35 —,— —,— 14.500,— 1.000,— —,— —,—	—,— —,— -/15.000,— —,— —,— 7.931,35 10.000,— 35.500,— 14.500,— 1.000,— 1.614,62 10.550,—	8.000,— 7.000,— —,— 65.000,— 7.931,35 —,— —,— 14.500,— 1.000,— —,— —,—
f 53.150,46	f 173.431,35	f 226.581,81	f 348.076,95

Publikaties

4 Bij het secretariaat zijn de volgende publikaties verkrijgbaar:

Bewoonbaar of onbewoonbaar

(1969) gratis
Samenvatting van een gedachtenwisseling omtrent de problematiek van de verstedelijking van ons land.

Ambtsketens van burgemeesters in Nederland

(1979) f 25,20
Mevrouw drs. B. ter Molen-den Outer.

Ontmoetingsproject muziekscholen; een terugblik op het musiceren van 20.000 jongeren

(1981) gratis
Een vraaggesprek door P. B. Bouman met dr. J. Daniskas naar aanleiding van het tienjarig bestaan van het ontmoetingsproject muziekscholen.

Een museum met opzet, met opzet een museum

(1985) f 10,—
Mevrouw M. Tijmes
P. Nieuwboer.

De kunst van het ruilen

(1985) f 10,—
Mevrouw E. Boshart.
W. van Brunschot

Verkrijgbaar bij de Uitgeverij van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Nassaulaan 12, 2514 JS 's-Gravenhage.

Hoeveel het was... en hoe weinig, drieëndertig notities bij het gemeentelijk cultuurbeleid

(1974) f 13,60
Mr. A. F. Kamp schetst ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de Stichting Gemeentelijk Cultuurfonds in zijn notities een beeld van de ontwikkeling van de culturele taak van de gemeente.

Recallrecht in het licht van de representatie¹⁾

(1978) f 13,40
A. C. P. van den Broek.

Enige privaatrechtelijke aspecten van de gemeentelijke onroerend-goedbelastingen¹⁾

(1978) f 13,40
J. P. Kruimel.

De inrichting van de gemeentebegroting¹⁾

(1979) f 13,40
G. J. Bakker.

Complementair bestuur en planning¹⁾

(1979) f 18,50
F. M. J. Hendrickx.

Besluitvormingsprocedures bij de stadsvernieuwing¹⁾

(1979) f 23,70
F. A. M. van der Ham.

Woningdifferentiatie en stadsvernieuwing

in Amsterdam¹⁾ (1979) f 18,50
H. Q. Meijer.

Wonen tussen wal en schip. Het woonschip,

een aanvaardbare woonvorm?¹⁾ (1980) f 18,50
H. van der Logt-Ebberink.

Onroerend-goedbelastingen¹⁾

(1981) f 18,50
W. M. Bots
A. G. P. M. Maas.

Deeltijdarbeid:

een probleem voor de organisatie?¹⁾ (1981) f 18,50

L. J. van der Have
R. A. van Mill
G. K. W. F. de Vaynes van Brakell Buys.

¹⁾ Door de Stichting Cultuurfonds van de Bank voor Nederlandsche Gemeenten gepremieerde en gepubliceerde scriptie.

-
- Schadevergoeding ter zake van een beschikking¹⁾** (1981) f 18,50
W. J. A. Vellekoop.
- Iedereen kan met stenen gooien¹⁾** (1982) f 13,40
G. J. de Vries.
- Specifieke uitkeringen en de financiële zelfstandigheid van de gemeenten¹⁾** (1982) f 13,40
J. L. M. van Wesemael.
- Het karakter van openbaarheid¹⁾** (1983) f 13,40
F. Suurmond.
- Het bestemmingsplan van de zones van de Wet geluidhinder¹⁾** (1983) f 13,40
A. B. Dalmijn.
- Raadhuis-spreuken** (1983) f 36,—
Spreuken en bouwopdrachten van Nederlandse raadhuisen verzameld en bewerkt door mr. H.E. Phaff.
- De groene stad** (1984) f 51,—
Een historische studie over de groenvoorziening in de Nederlandse stad door Maurits van Rooijen.
- De provinciale aanwijzing¹⁾** (1984) f 18,50
N. Rigter.
- Onderzoek in het gemeentelijk spanningsveld; case: de gereguleerde sport in Zwolle¹⁾** (1984) f 18,50
A. J. Ham.
- Flexibiliteit van uitgaven en de gemeentelijke bezuinigingsstrategieën¹⁾** (1984) f 18,50
G. Willering.
- Globaal bestemmingsplan en objectieve begrenzing¹⁾** (1985) f 13,40
J. J. Driessen.
- De gemeentelijke grondexploitatie¹⁾** (1985) f 18,50
J. H. A. A. Prins.
- Machine of machinatie? De reorganisatie van het binnenlands bestuur, 1969-1983¹⁾** (1985) f 18,50
P. W. Tops.
- Driehoeksoverleg: noodzakelijk forum voor een evenwichtig politie-beleid¹⁾** (1986) f 13,40
H. F. M. Bouwmeister
- Gemeentelijke woningbedrijven: opheffen of handhaven – een politieke keuze¹⁾** (1986) f 18,50
P. J. Nagel
- Gemeentelijke autonomie: woorden maar geen daden?¹⁾** (1986) f 18,50
S. Poels
- Gemeentegrenzen in Nederland, een verkenning met aanbevelingen voor beleid¹⁾** (1986) f 18,50
F. T. H. Stein
- De Wet gemeenschappelijke regelingen: een oplossing voor de regionale problematiek?¹⁾** (1986) f 18,50
K. I. van der Top
-
- De volgende uitgaven werden door de Stichting Cultuurfonds van de Bank voor Nederlandse Gemeenten financieel gesteund:
- Technieken in de beeldende kunst** (1971)
Uitgave Stichting kunst en bedrijf.
- Het rijkskamergerecht en de Nederlanden** (1972)
door dr. P. L. Nève
Uitgave Koninklijke Van Gorcum & Comp. BV te Assen.

¹⁾ Door de Stichting Cultuurfonds van de Bank voor Nederlandse Gemeenten gepremieerde en gepubliceerde scriptie.

-
- 3 **Het dagboek van de burgemeesterszoon Willem Jansz Verwer (1973)**
Uitgave gemeente Haarlem.
- Van stads- en plattelandsbestuur naar gemeentebestuur (1973)**
door mr. M. J. V. A. Kocken
Eigen uitgave; niet meer verkrijgbaar.
- Sociaal-democratische gemeentepolitiek in katholiek Nijmegen 1894-1927 (1974)**
door dr. P. F. Maas
Uitgave drukkerij gebr. Janssen BV te Nijmegen.
- Klein geld – grof geld, munten van de Nederlandse steden (1974)**
door dr. H. Enno van Gelder
Eigen uitgave.
- Monument en samenleving (1975)**
Uitgave Raad der Europese Gemeenten.
- Holland op zijn smalst (heruitgave - 1975)**
door Victor de Stuers
Uitgave Unieboek BV Bussum.
- Dorp in Drenthe (1975)**
door Jo Boer
Uitgave Boom Pers Drukkerijen BV te Meppel.
- De gemeentelijke uitgaven voor culturele doeleinden (1975)**
Eigen uitgave; niet meer verkrijgbaar.
- Monument en binnenstad (1976)**
Uitgave Raad der Europese Gemeenten.
- Geschrift en getal (1976)**
door dr. S. Hart
Uitgave Historische Vereniging Holland.

Planning van een woonwijk als politieke, administratieve en stedenbouwkundige opgave (1976)
Uitgave SISWO te Amsterdam.

De stadsrekeningen van Zutphen van 1364-1445/46 (3 delen – 1977)
door R. Wartena
Uitgave gemeente-archief Zutphen.

Kunst en omgeving (1977)
Uitgave Stichting kunst en bedrijf.

De burgemeester in deze tijd (1978)
door W. Derksen en H. Roelfsema
Uitgave Nederlands genootschap van burgemeesters.

In 't land van belofte: in de nieuwe stad (1978)
Ideaal en werkelijkheid van de stadsuitleg in de Republiek, 1580-1680, door Ed Taverne
Uitgave Gary Schwartz, Maarssen.

Monument en landelijk gebied (1978)
Uitgave Raad der Europese Gemeenten.

De criminele vonnisboeken van Leiden 1533-1811
door H. M. van der Heuvel (1977-1978)
Uitgave Rijnland, tijdschrift voor sociale genealogie en streekgeschiedenis voor Leiden en omstreken.

Bolwerk der Nederlanden (1979)
door L. J. Morreau
Uitgave Koninklijke van Gorcum & Comp. BV te Assen.

De stad Delft, cultuur en maatschappij tot 1572 (I) (1980) ²⁾
Uitgave stedelijk museum Het Prinsenhof, Delft.

²⁾ Dit boekwerk is het eerste van een viertal delen omtrent de geschiedenis van de stad Delft.

Naar één gemeentewet. Uniformerende regelingen 1798-1850 voorafgaande aan de gemeentewet 1851 (1980)

door mr. B. C. Vis

Uitgave W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle.

Publikatieplannen voor stadsvernieuwing. Een studie over de verhouding tussen planning en recht (1980)

door F. L. Bussink

Uitgave Samsom BV, Alphen aan den Rijn.

De Hollandsche bodebus. Inventarisatie van bodebussen van gemeenten en waterschappen in Noord- en Zuid-Holland (1980)

door M. Agterberg

Uitgave in samenwerking met de gemeente Schipluiden.

Zilver in gemeentelijk bezit, deel Zeeland (1981)

Eigen uitgave (beperkte oplage); niet meer verkrijgbaar.

De bodebus in het zuiden. Inventarisatie van bodebussen van gemeenten, waterschappen en ambachtsgilden in Zeeland, Noord-Brabant, Limburg en België (1981)

door M. Agterberg

Uitgave in samenwerking met de gemeente Schipluiden.

De stad Delft, cultuur en maatschappij van 1572 tot 1667 (II) (1981)³⁾

Uitgave stedelijk museum Het Prinsenhof, Delft.

Het notariaat in het tweeërig Maastricht (1981)

door dr. A. Fl. Gehlen

Uitgave Koninklijke Van Gorcum & Comp. BV te Assen.

Het bodemarchief bedreigd. Archeologie en planologie in de binnensteden van Nederland (1981)

Uitgave Staatsuitgeverij.

Het oud-archief van de gemeente Zutphen

Derde stuk regestenlijst van brieven index, Deel I en Deel II (1981)

door M. M. Doornink-Hoogenraad en W. Zondervan
Uitgave gemeente-archief Zutphen/De Walburg Pers.

Kunst als bouwpartner bij de bouw van het raadhuis van Amstelveen (1981)

Uitgave gemeente Amstelveen.

Nummer 'Radiaal' over stedelijk bouwen (1981)

Informatie- en communicatieblad van de Culturele raad Noord-Holland.

Urban renewal participation experiments (1982)

Studie naar de participatie van de burger aan de besluitvorming inzake de stadsvernieuwing, door de Raad der Europese Gemeenten
Uitgave Raad der Europese Gemeenten, sectie Nederland.

De bodebus in Gelderland, Utrecht en Overijssel. Inventarisatie van bodebussen van gemeenten, waterschappen en ambachtsgilden in Gelderland, Utrecht en Overijssel (1983)

door M. Agterberg

Uitgave in samenwerking met de gemeente Schipluiden.

Gemeentelijke uitgaven voor podiumkunsten (1983)

Eerste publikatie in de reeks over gemeentelijke uitgaven op het beleidsterrein welzijn

Uitgave Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Gemeentelijke uitgaven voor openbare bibliotheken (1983)

Tweede publikatie in de reeks over gemeentelijke uitgaven op het beleidsterrein welzijn

Uitgave Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

³⁾ Dit boekwerk is het tweede van een viertal delen omtrent de geschiedenis van de stad Delft.

-
- 8 **Bedrijfsmonumenten in het groene hart van Holland** (1983)
Een verkenning van monumenten van bedrijf en techniek in Midden-Holland en West-Utrecht
Uitgave Waanders, Zwolle.
- De bodebus in het noorden. Inventarisatie van bodebussen van gemeenten, waterschappen en ambachtsgilden in Groningen, Friesland en Drenthe** (1984)
door M. Agterberg
Uitgave in samenwerking met de gemeente Schipluiden.
- Gemeentelijke uitgaven voor kunstuitleen** (1984)
Derde publikatie in de reeks over gemeentelijke uitgaven op het beleidsterrein welzijn
Uitgave Vereniging van Nederlandse Gemeenten.
- Boekwerk 10 jaar Stichting materiaalfonds voor beeldende kunst** (1983)
Deze uitgave heeft tot doel inzicht te verschaffen in de werkwijze en het werkterrein van het Materiaalfonds
Uitgave Stichting materiaalfonds voor beeldende kunst.
- Gemeentelijke uitgaven voor monumentenzorg** (1985)
Vierde publikatie in de reeks over gemeentelijke uitgaven op het beleidsterrein welzijn
Uitgave Vereniging van Nederlandse Gemeenten.
- Met zicht op zee. Tweehonderd jaar bouwen aan badplaatsen in Nederland, België en Duitsland** (1985)
Boekje in de reeks Architectuur en stedenbouw, gerealiseerd door de Stichting tijd/ruimte, in het kader van het Nederlands-Belgisch cultureel verdrag en het Nederlands-Duits cultureel verdrag
Uitgave Staatsuitgeverij.

- De ideologie van een stadsregering. Het 18e-eeuwse allegorische decoratieprogramma van het Goese stadhuis** (1984)
Uitgave ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de heemkundige kring De Bevelanden
Het artikel verscheen in Bulletin KNOB '83 (1984) nr. 4
- Vandalisme, verval of verzet?** (1985)
Uitgave Tijdschrift Jeugd en samenleving.
- Onder regenten. De elite in een Hollandse stad Hoorn 1700-1780** (1985)
door dr. L. Kooijmans
Uitgave Hollandse Historische Reeks.
- Met goed fatsoen. De elite in een Hollandse stad Gouda 1700-1780** (1985)
door dr. J. J. de Jong
Uitgave Hollandse Historische Reeks.
- Gezeten burgers. De elite in een Hollandse stad Leiden 1700-1780** (1985)
door dr. M. Prak
Uitgave Hollandse Historische Reeks.
- Meepraten over de toekomst van de monumentenzorg** (1985)
door Nico Nelissen en Ben Verfürden
Uitgave KU Nijmegen en REG Maastricht.
- Stadsvernieuwing en economische recessie** (1985)
door Ria Hilhorst en Nico Nelissen
Uitgave KU Nijmegen en REG Nijmegen.
- Algemeen uitbreidingsplan van Amsterdam** (1985)
Uitgave Amsterdamse raad voor de stedenbouw.
- Metamorfose van een winkelstraat** (1985)
betreft de reconstructie van de Stationstraat in Oosterwolde, gemeente Ooststellingwerf.

Van voorburg tot triowijk; architectuur en stedenbouw rond 1900 (1985)

door diverse auteurs, onder auspiciën van de werkgroep 'Expositie van voorburg tot triowijk' te Culemborg, uitgegeven met medewerking van het Museum Elisabeth-Weeshuis te Culemborg en het streekarchivariaat Tiel-Buren-Culemborg.

Parkideeën en parkplannen (1986)

Uitgave Nederlandse Vereniging voor Tuin- en landschapsarchitectuur BNT.

Sloop of hergebruik (1986)

Uitgave Landelijk Ondersteuningsinstituut Kuntszinnine Vorming (LOKV).

De stad als museum (1986)

Gezamenlijke uitgave van de Stichting JA Vormgeving te Tilburg en de Stichting Wonen te Amsterdam.

Overzicht bijlagen jaarverslag

0 Sinds 1977 acht het bestuur het zinvol in het jaarverslag een bijlage op te nemen, waarin over een onderwerp van algemeen gemeentelijk belang een beschouwing wordt gegeven door een ter zake deskundige.
Dit jaarverslag gaat vergezeld van een artikel over gemeentelijk beeldende-kunstbeleid, van de hand van de heer C. J. de Ronde, burgemeester van de gemeente Brielle.

Kunstuitleen waarheen?
door drs. J. Walter (1977)

Het muziekonderwijs in Nederland
door dr. J. Daniskas en A. J. M. Smeets (1978)

Kunstzinnige vorming in Nederland
door drs. C. J. Post (1980)

Het veel geroemde en vaak verguisde orkestbestel
door mr. P. van den Bos (1981)

Het Gemeentekrediet van België en zijn cultuurbeleid
door Camille Swinnen (1982)

Ruilen van BKR-werken tussen gemeenten
door drs. J. M. J. G. Zoontjens (1983)

Musea, de traditie van de vernieuwing
door drs. P. J. A. van Mensch (1984)

De gemeente en de beeldende kunst
door C. J. de Ronde (1986)

De gemeente en de beeldende kunst

Er zijn in ons land nog zo'n 710 gemeenten. In elke gemeente zal wel een beeld of een monument staan. Elke gemeente heeft wel in het raadhuis iets van versiering aangebracht en in elke gemeenteraad is de afgelopen 40 jaar weleens en vaak meermalen gesproken en gediscussieerd over de aankoop van voorwerpen van beeldende kunst.

Een burgemeester, een wethouder, een raadslid of een geïnteresseerd burger komt op het idee dat er eens iets aan kunst, in ons geval beeldende kunst, gedaan moet worden en voilà, de discussie komt op gang.

Of het nu om de aankoop van een los beeldje gaat, of jaren geleden om een verzetsmonument, om de aankleding van het nieuwe raadhuis of stadskantoor. Miljoenen voor stadsuitleg worden vlot gegeven; voor kunstaankopen is het vaak donderen. Ik denk dat er een aardig boekje te vullen zou zijn met uitspraken, anecdotes, die genoteerd konden worden tijdens zulke vergaderingen. Ik geef er één.

In een raadsvergadering werd gediscussieerd over de aankoop van een beeld, dat zou worden gemaakt van beton. Het moest ongeveer f 3.000,- kosten all in. Eén raadslid zat met zijn handen onder de tafel wat te friemelen met wat later een rekenliniaal bleek te zijn.

'Mijnheer de voorzitter, dat bedrag is veel te hoog, zand kost..., cement kost..., mallen..., wat arbeidsloon, dat kan nooit meer dan f. 750,- zijn.' Voor de rest was deze man een heel verstandig, aimabel, altijd goed voorbereid raadslid.

Kunstbeleid is meer dan beelden zetten, hoewel dit aspect over het algemeen het meest in het oog springt en het resultaat door velen bekeken, maar helaas door weinigen gezien wordt. Beeldende kunstenaars houden zich trouwens ook bezig met andere dingen dan het maken van beelden, schilderijen, tekeningen of wandkleden. Van oudsher hebben kunstenaars ook gewerkt aan wandschilderingen, glas-in-lood ramen, stadsfontein, reliëfs, mozaïeken. In vroeger eeuwen een oude traditie, die veelal in stand werd gehouden

door patriciërs, rijke kooplui en nog later door bedrijven.

Amsterdam is een van de eerste gemeenten geweest die een heel duidelijk op opdrachten gericht beeldende-kunstbeleid voerde. Zelfs in de crisisjaren na 1930 werd dit beleid nog voortgezet. Het is een genot door tal van Amsterdamse buurten te wandelen. De wijken die tussen 1920 en 1940 gebouwd zijn, zijn terecht wereldberoemd. Je komt in Amsterdam ogen te kort als je als voetganger de kunst, die overal op straat te zien is, wilt bekijken en je niet tegelijk slachtoffer wilt worden van het verkeer!

Iets uit de historie

De overheid heeft, wat het aankopen van beeldende kunst betreft, in de loop der jaren heel wat steekjes laten vallen. In tegenstelling tot de rooms-katholieke landen, was er in ons land weinig behoefte om onze kerken te laten versieren. In de republiek moesten de opdrachten komen van de rijke steden; mooi versierde stadhuizen, waaggebouwen, vleesen vishallen worden nog als beschermde monumenten in stand gehouden.

Na de gouden eeuw kwam er een lange tijd van malaise. De overheid had geen belangstelling, geen geld om opdrachten te geven of aankopen te doen. Sterker, men hield uitverkoop.

In een tijd, dat iedereen zich met het beleid van de gemeente Hilversum bemoeit, is het onvoorstelbaar dat Koning Willem III in 1850 op 12 augustus 100 schilderijen en honderden tekeningen veilde. Schilderijen van Velasquez, Rafael, Titiaan (6), Leonardo da Vinci, Holbein, maar ook van Jan van Eyk (3), Quinten Mattijs (3), Memlinck (10), Rubens (7), Van Dijck (4), Lucas van Leiden, Jan Steen en nota bene acht Rembrandts, waaronder een zelfportret en een portret van Titus. De acht Rembrandts brachten f 53.000,- op. De tijden zijn wel zeer veranderd: bij het 100-jarig bestaan van het Rijksmuseum konden we nog een Rembrandt, het schilderij van de in Brielle geboren Haasje van

22 Cleiburg, voor 11 miljoen kopen. Zulke prijzen zijn natuurlijk waanzinnig hoog. Maar laten we wel bedenken dat bij een goed en overdacht aankoopbeleid van musea, we in de loop der tijden over bezittingen gaan spreken die ook onvoorstelbaar veel waard zijn. De vorige directeur van Boymans-van Beuningen, Beeren, schatte enige jaren geleden de waarde van zijn Boymans op meer dan 1 miljard gulden en door de waardestijging komt daar elk jaar zo'n 10% bij. Als men weet dat de jaarlijkse exploitatie van dit museum toen 17 miljoen per jaar was, dan komt zo'n bedrag, dat hoog is, toch weer in een ander licht te staan.

Rotterdam, dat nu zo zijn best doet om een cultureel centrum te worden, heeft in 1845 een enorme kans voorbij laten gaan. Baron Verstolk van Soelen had zijn hele collectie schilderijen aan de stad Rotterdam vermaakt; de gemeente hoefde alleen maar f. 100.000,- te betalen aan successierechten. De collectie bevatte 100 schilderijen, waaronder 25 Rembrandts, 815 etsen van Rembrandt en bijna 4.000 prenten. De raad verwierp het aanbod, want de burgemeester Bichon van IJsselmonde had, gezien de financiële toestand van de gemeente, bezwaren. Er waren geen batige sloten en er was ook geen kans voor volgende jaren. Men kon het zich niet veroorloven deze bijzondere uitgaven te voteren, die 'slechts tot genoeg strekken'.

Later bleek dat over de jaren 1844, 1845 en 1846 er batige sloten waren van f 253.000,-, f 335.000,- en f 324.000,-! De burgemeester had de zaak verkeerd voorgelicht, maar zijn naam komt daardoor nog wel eens voor als men het over afschuwelijk gemeentelijk beleid heeft.

Het Rotterdamse gemeentebestuur heeft later in 1869 nog eens een kleinere misser begaan door een legaat, waarin o.a. een schilderij van Vermeer 'de Kantwerkster' zat, af te wijzen. Er was f 50.000,- nodig en de burgerij had al f 3.000,- bijeengebracht en nog eens f 22.000 als renteloos voorschot. Later heeft Rotterdam door het met één klap aankopen

van de collectie Van Beuningen veel goed gemaakt.

Hilversum had in de vorige eeuw voorgangers. Veere probeerde in 1881 een zilveren beker, die 300 jaar tevoren aan de stad was geschonken door Maximiliaan van Bourgondië, te verkopen. Franeker probeerde in 1896 hetzelfde. Beide raadsbesluiten werden bij Koninklijk Besluit vernietigd.

Het omgekeerde komt ook voor. Een tijdens de Franse tijd ontvreemde zilveren vendelbeker uit Brielle werd onlangs te koop aangeboden op een veiling. Met hulp van o.a. het Prins Bernhardfonds kon de gemeente Brielle het zilveren sieraad, hoog 24,6 cm, voor f 30.000,- verwerven.

Deze korte historische notities zouden niet compleet zijn als ik niet het belangrijke baanbrekende werk zou noemen dat tussen 1920 en 1940 in Amsterdam plaatsvond.

Amsterdam heeft al vanouds meer aandacht besteed aan kunst dan andere gemeenten en zeker ook meer dan het rijk. Door de stimulerende invloed van een aantal socialistische wethouders van o.a. kunstzaken als Wibaut, Vliegen, Polak en Boekman, ging de gemeente Amsterdam een leidende rol spelen en een voorbeeldfunctie vervullen in ons land.

Men begon opdrachten te geven aan kunstenaars en ging daarmee door, ondanks het feit dat er enorm bezuinigd moest worden. Het is nauwelijks voor te stellen in wat voor armoedige omstandigheden kunstenaars in die tijd moesten leven. De aankopen en opdrachten van Amsterdam in die tijd vormden slechts een druppel op een gloeiende plaat.

Het rijk had ook een klein bedrag op de rijksbegroting gezet. De toenmalige minister De Visser had geconstateerd dat de beeldende kunstenaars 'in de tegenwoordige moeilijke economische omstandigheden van de beoefening hunner kunst niet meer kunnen bestaan'. Hij stuurde een brief aan alle Nederlandse gemeenten met de boodschap dat de gemeenten opdrachten konden verstrekken aan werkloze kunstenaars; het rijk zou dan de helft van

de kosten vergoeden en voor 1922 daarvoor een bedrag van f 25.000,- beschikbaar stellen. Als alle gemeenten meewerkten, zou dus totaal f 50.000,- aan opdrachten besteed kunnen worden. Amsterdam trok direct f 10.000,- uit. Nu liet de regering verstek gaan. Een commissie van deskundigen was tot de conclusie gekomen dat het niet mogelijk was op grond van kwaliteitscriteria tot selectie te komen. De regering trok de steunregeling in, maar Amsterdam ging door. Er kwamen veel protesten tegen deze beslissing, uiteindelijk mochten de Amsterdammers zelf criteria opstellen. Het is interessant nog eens na te lezen hoe, ondanks de enorme bezuinigingen, waarvoor elk stadsbestuur stond, Amsterdam er in slaagde elk jaar f 20.000,- à f 30.000,- uit te trekken, terwijl het rijk, nadat in 1924 de post op de rijksbegroting geheel was geschrapt, na 1931 weer met het bescheiden bedrag van f 20.000,- (voor het hele land) kwam. Belangrijk is te vermelden, dat de aankoopcommissie voor schilderijen was samengesteld door de organisaties van beeldende kunstenaars.

Na 1945

Wordt er nu zo weinig aan beeldende kunst gedaan in onze gemeenten? Laten we eens kijken wat er zoal staat en hoe het tot stand is gekomen. We hadden natuurlijk van oudsher onze historisch-culturele beelden Piet Hein, de gebroeders De Witt, Laurensz Jansz. Coster, Hugo de Groot, Rembrandt, de leden van het huis van Oranje, plaatselijke grootheden en plaatselijke herinningsmonumenten, goede en lokale herders. Toen we uit de oorlog kwamen hadden een kleine 250.000 Nederlanders hun leven verloren ten gevolge van directe oorlogshandelingen of door maatregelen van de Duitse bezetters en hun Nederlandse handlangers. 100.000 Joodse landgenoten waren vermoord. Zij, die terugkeerden uit de kampen, vertelden de ongelooflijkste verhalen. Tienduizenden jonge mannen van met ons bevriende landen hadden bij

de bevrijding van ons land hun leven verloren. Direct na de bevrijding werden overal door gemeenten en particulieren gedenktekens opgericht ter herinnering aan de oorlog, aan het verzet, aan de slachtoffers, de gefusilleerden. De Nederlandse Kring van Beeldhouwers vraagt al in juni 1945 aan het militair gezag een voorlopig verbod tot het oprichten van monumenten af te kondigen.

Wie de produkten, die na de Eerste Wereldoorlog in Frankrijk en in Duitsland werden neergezet, kent, kan zich voorstellen dat deze meer spontane dan artistiek verantwoorde initiatieven tot vreselijke dingen hadden kunnen leiden. Aan de andere kant is het logisch dat we, net bevrijd, niet konden begrijpen dat we niet vrij waren ons eigen monumentje op te richten. Het lijkt een gouden tijd voor de beeldhouwers uit die dagen; er was meer vraag dan aanbod.

Maar wat moet zo'n gedenkteken in vredesnaam uitbeelden? Het moet een getuigenis zijn van hen, die het overleefden. Dankbaarheid, verdriet, verzet, angst, ellende, moed, trouw. Er waren in veel plaatsen tal van inzendingen; er waren vele meningen en er was dus veel, laten we maar zeggen discussie, want over smaak viel natuurlijk wel degelijk te twisten.

Er zijn prachtige ontroerende beelden gemaakt. Er zijn er ook die minder fraai zijn. Uiterst belangrijk is hoe de beelden uiteindelijk functioneren.

Op 4 mei worden nog steeds veel bloemen gelegd en wordt stilgestaan bij de afschuwelijke gebeurtenissen. In Putten, in Renesse, op de Waalsdorper Vlakte. Er zijn beelden die elke Nederlander kent. Natuurlijk de 'Dokwerker', natuurlijk het beeld van Zadkine, van Anne Frank, het Monument op de Dam.

Maar alleen de inwoners van het dorp of de stad met een verzets-, bevrijdings- of herdenkingsmonument weten of en welke gevoelswaarde dat beeld nu in 1987 voor hen heeft.

Een ieder die geïnteresseerd is in verzetsmonumenten raad ik aan het boek *Sta een ogenblik stil te*

24 kopen. Na de hausse, die we constateerden na de bevrijding, werden er door de gemeenten lange tijd weinig activiteiten ontplooid. Incidenteel kwam het tot het laten vervaardigen van beelden ter gelegenheid van de opening van een gebouw, maar vaak was dat zo van: over een paar maanden is het nieuwe klaar.

Doen we nog wat aan kunst? Het antwoord is meestal een volmondig ja; niemand wil immers voor kunstbarbaar doorgaan. Laten we dus eens iets verzinnen. De kunstenaar wordt er dan bijgehaald om na de voltooiing van het gebouw iets te doen om het geheel te verlevendigen. Soms wordt de kunstenaar van het begin af in het proces betrokken. Maar meestal komt de kunstenaar pas als alle tekeningen klaar zijn in beeld en mag hij zijn kunst in het afgeronde ontwerp integreren.

Dat is niet bevredigend. Niet bevredigend voor de kunstenaar, die maar niets zegt en blij is met een opdracht. En toch ook niet bevredigend voor de opdrachtgever; hij krijgt slechts een anecdote aan zijn kostbare gebouw toegevoegd. Voor hetzelfde geld had hij een grotere meerwaarde aan zijn project kunnen toevoegen.

Het ligt overigens bepaald niet altijd alleen aan de opdrachtgever. Architecten staan ook niet altijd te dringen om kunstenaars mee te laten werken in een zeer vroeg stadium.

Eén categorie komt veelvuldig voor in ons land: de beelden die betrekking hebben op ons agrarisch heden en verleden. In al onze provincies staan de koeien, de schapen, de lammetjes, de paarden en de kippen, de zaaiers en de maaiers, de boeren en de boerinnen. Ze werden vervaardigd om de Barneveldse kip te eren; het peerd van ome Loeks te doen herleven of de fokstier Adema 21 in Sijbekarspel, voor de kunstmatige inseminatie 'de Vooruitgang' in dankbare herinnering te doen voortleven.

Er is ook nog een bintje in Steenderen, in opdracht van de burgemeester aldaar in tufsteen gehakt... Ter ere van de opening van de Aviko fabriek. Deze aardappel legde de gemeente geen windeieren,

want als dank daarvoor schonk de fabriek het plaatselijk fanfarekorps 100 nieuwe uniformen. Praktisch alle op het landleven gebaseerde beelden zijn figuratief. Niet alles is direct herkenbaar, zoals de paardevijgen op het Amsterdamse Merwedeplein. Wat op enige afstand een non-figuratief beeld lijkt te zijn, bij de Hefbrug in Boskoop, blijkt als je dichterbij komt, een verzameling gereedschappen zoals die in de sierteelt worden gebuikt. Kwalitatief heel verschillend, maar beantwoordend aan het doel: een eerbetoon, een herdenking, een herinnering.

Deze beelden hebben echter over het algemeen niets te maken met enig beleid. Natuurlijk zijn er gemeenten geweest die wel actief bleven en een duidelijk beleid voerden op het gebied van beeldende kunst. Er werd wel veel gepraat. Al in 1946 hield de Partij van de Arbeid een groot congres, geheel gewijd aan cultuur.

Maar al die gedeputeerden en wethouders van de Partij van de Arbeid deden er ook niet al te veel aan als ze de culturele of de kunstportefeuille mochten (moesten) beheren. De culturele portefeuille is electoraal nooit zo interessant geweest.

Maar zo nu en dan werden er toch symposia, congressen, studiedagen aan de kunst gewijd. Hoofddoel is meestal dat de gemeenten gaan inzien dat zij de aangewezen plek zijn om van kunst iets vanzelfsprekends te maken. Dat niet volstaan wordt met een vrijblijvende alineë in het collegeprogramma, omdat één of ander raadslid of partij dat nu eenmaal wel aardig vond en de andere partijen vonden dat zo'n alineë geen kwaad kon. Er werd verder toch niets of heel weinig mee gedaan. Het lijkt soms wel dat gemeentebestuurders de uitspraak van Cocteau kennen en op beeldende kunst van toepassing verklaren: 'Poëzie is onontbeerlijk, als ik maar wist waarvoor'.

Wat kan een gemeente doen?

Allereerst is het nodig dat er een zeker klimaat aanwezig is. Beeldende kunst blijft altijd een discussiepunt. Dat is goed, want beeldende kunst is

het waard dat er over gesproken wordt. Maar het moet de burgers en raadsleden niet door de strot geduwd worden. Dat gunstige klimaat bereik je niet door een paragraaf in het collegeprogramma. Wanneer is er sprake van een gunstig klimaat?

In een Rotterdamse nota las ik: 'Als een stad goede kunst en goede kunstenaars binnen zijn grenzen heeft, als het aantrekkelijk is voor kunstenaars om er te werken en te wonen en als de stad en zijn inwoners daar waarde aan hechten en dat naar buiten uitdragen.'

Dan volgt een reeks voorwaarden, waaraan voldaan moet worden. Een museum (voor moderne kunst), een kunstvakopleiding, een arthotheek, een ruim galeriebestand, expositiemogelijkheden, een stimulerend ontwikkelingsbeleid, aandacht voor kunstenaars, instellingen en inwoners, die kunst kopen en een stad die dat alles stimuleert en uitdraagt. Er is dan meestal ook sprake van een specifiek kunstklimaat, dat samenhangt met het élan van de stad.

In Rotterdam constateren ze dan dat Keulen en Amsterdam en Bazel dat lijken te hebben. Rotterdam helaas nog niet.

Is zo'n constatering iets om moedeloos van te worden en te denken, zover komen we toch nooit? Welnee, ik geef het alleen maar aan, om aan te tonen dat, om een gunstig klimaat te scheppen, een lange adem nodig is, geduld, een zekere beleidsvisie en enige mensen die erg enthousiast zijn.

Vooraf enthousiasme van enkele medeburgers en de bereidheid van de gemeente om dat enthousiasme te steunen, niet alleen met woorden, maar met enige daden in de vorm van het medewerken bij het vinden van ruimten, het beschikbaar stellen van enige ambtenarenuren en wat geld als dat nodig is. Omdat alles niet in één keer kan, geef ik een aantal mogelijkheden.

Burgers moeten er aan wennen dat de gemeenten aan beeldende kunst doen. Burgers zijn er tussen 0 en de 100 jaar, maar voor het gemak beperken we ons van de leerplichtige leeftijd tot en met 65+.

Dat wil dus echt zeggen dat we voor die hele brede groep een aanbod zouden moeten hebben.

Je kunt eigenlijk niet vroeg genoeg beginnen. Vele scholen doen aan kunstzinnige vorming. Vóór de oorlog kwam de pottenbakker met zijn draai-schijf in de klas (naast de fotograaf en de Surina-mer).

Na de ontdekking van de noodzaak van muzische vorming, kwamen het tentoonstellingsbezoek, het toneel, de dans, de muziek de school binnen. Speciaal opgeleide mensen doen dat soms. De schoolmeester met zijn viool, die zo mooi de tweede stem speelde bij de schoolliedjes, bestaat haast niet meer.

Professionele krachten dus; zij geven ondersteuning aan de leraren. Schoolklassen gaan naar concerten en balletvoorstellingen. Van jong tot oud. Gaan ze ook naar tentoonstellingen van hedendaagse kunstenaars? Mag die kunstenaar ook eens vertellen waarom hij dat zo gemaakt heeft? Mag hij ook eens vertellen waarom dat beeld, dat schilderij zoveel kost? Een echt beeldje, eigenhandig gevormd en in brons gegoten, is oneindig veel duurder dan een 'Bartje' dat je in Drente koopt. Waarom zou je niet bevorderen als gemeente, dat kinderen bij het voortgezet onderwijs modelwoningen gaan bekijken. Straks gaan ze zich zelf inrichten en een bezoek onder het motto: 'Zo kan het, maar doe het zelf in vredesnaam anders' is nuttig voor de smaakontwikkeling.

Individuele ontwikkeling door middel van beeldende vorming, het leren hanteren van beeldende expressiemiddelen en het leren kijken en nog wat subtieler, het leren zien. Het kan.

Zie het interieur van de arbeider van vóór de oorlog, zonnebloemen van Van Gogh, de mijnwerker van Jan Toorop, prenten van Käthe Kollwitz en Frans Masereel.

Maar maak het mensen wel mogelijk in hun eigen omgeving kennis te maken met nieuwe kunstvormen. Dus laat het zien in het dorpshuis, cultureel centrum of het raadhuis. Maak een beeldenroute en vergeet de gevelstenen niet. Er is zoveel te zien en te vergelijken.

26 De jonge mensen die straks een eigen woning in gaan richten, zullen iets aan de muur willen hebben. Kost een stuk grafiek echt zoveel meer dan wat men doorgaans aan de muur hangt? Welnee, je moet weten wat er te koop is en waar je het haalt. Veel mensen beginnen heel voorzichtig met een litho uit de artotheek, als die er is. Die kunstuitleenbedrijfjes lopen tegenwoordig uitstekend en het verdient daarom aanbeveling om, als er niet voldoende draagvlak is in de eigen gemeente, in samenwerking met de buurgemeenten een regionale artotheek op te zetten. Het bevordert de spreiding, er is meer variatie, en dus meer keus. Op den duur wordt men zo verliefd op wat er aan de muur hangt, dat men het niet meer kwijt wil. Zo komt men tot het verwerven van eigen kunstbezit. Selfsupporting wordt zo'n kunstuitleen natuurlijk niet. Maar het is één van de meest sympathieke middelen om de kunst echt onder het volk te brengen en tevens de kunstenaars zinvol aan werk te helpen.

Hoe kom je aan geld voor het laten maken van beelden en andere kunstobjecten?

Vele gemeenten hebben een min of meer vaste regel dat voor gemeentelijke gebouwen 1 of 1½% van de kale bouwkosten worden besteed aan een kunstobject of voor de decoratieve aankleding. Als je die regel precies naleeft, kan het gebeuren dat aan een kleuterschool in een nieuwe stadswijk met veel mensen een klein beeldje van nog geen f 10.000,- wordt aangebracht, maar dat aan enorme niet openbare gebouwen of complexen, bij de enormiteit passende bedragen worden besteed, die heel interessante kunstwerken opleveren, die echter alleen door de soms schaarse werknemers en de deelnemers aan excursies worden gezien. Grote woonwijken met alleen scholen worden dan wel karig bedeed als er niet een andere regeling wordt getroffen.

Zo heeft de gemeente Tilburg een wat zij noemt 'beeldend masterplan' doen ontwerpen.

Al in 1976 werd besloten om vanaf dat jaar 1% van

de kosten van het bouwrijp maken van terreinen voor bestemmingsplannen te reserveren voor toepassing van beeldende kunst in de gebouwde of te bouwen omgeving. Dat besluit moest worden geconcretiseerd in een meerjarenplan, opdat een beleidsmatige verwezenlijking van de gereserveerde gelden gegarandeerd kon worden.

Wie maakt zo'n plan?

Wie heeft voldoende deskundigen en voldoende beeldende visie met betrekking tot kunst in een pluriforme stedenbouwkundige opzet als die in Tilburg?

Aan WVC werd om medewerking gevraagd. Men kreeg subsidie. Het ministerie vond de ideeën van Tilburg van bovenplaatselijk belang. Immers, als de plannen in Tilburg een succes zouden blijken te zijn, zou dat andere gemeenten kunnen stimuleren dezelfde of een soortgelijke weg te gaan bewandelen.

Via een advertentie in B.K.-Nieuws werden gegadigden opgeroepen tot het ontwerpen van een beeldend masterplan voor beeldende-kunstobjecten in alle daarvoor in aanmerking komende uitbreidingsplannen en gebieden voor werken, recreatie en verkeer.

Wat is (of kan zijn) het voordeel van een dergelijk plan? Er is in elk geval een leidraad voor de ontwikkeling van een samenhangend stelsel van kunstwerken. Elke wijk, buurt komt aan zijn trekken.

In een stad als Tilburg heeft dat beeldend masterplan tevens als doel de stedenbouwkundige/morfologische structuur van de stad Tilburg te verduidelijken en te ondersteunen. In Tilburg gaat men er van uit dat men wil komen tot een zo verantwoord mogelijke plaatsing van kunst in openbaar, dat wil zeggen op voor iedereen toegankelijk gebied.

Sedert 1984 is er op grond van de tijdelijke Rijksbijdrageregeling provinciale bevordering van beeldende kunst een mogelijkheid voor gemeenten om subsidie te krijgen bij de provincie als men een opdracht voor het maken van een beeld wil geven.

Doel is het bevorderen van een adequate spreiding over het hele land van het aanbod en de produktie van werken van beeldende kunst en de mogelijkheid te vergroten dat kunstenaars zelfstandig in hun bestaan kunnen voorzien.

De bedragen, die daarvoor zijn uitgetrokken, werden, zoals bekend, onttrokken aan het budget voor de Beeldende-kunstenaarsregeling (BKR). Elke provincie heeft haar eigen regels opgesteld. In het algemeen kan men stellen dat een aantal gemeenten duidelijk gestimuleerd is tot het geven van opdracht c.q. het doen van aankopen. Sommige aankopen waren toch al gepland, in zoverre was het dus geen stimulering maar een financiële meevaller.

Enkele gegevens uit Zuid-Holland.

Er werden 77 aanvragen ingediend, waarvan 47 gehonoreerd. Enkele gevallen werden afgewezen, omdat het geld op was. Andere voldeden niet aan de criteria:

- produktiegericht;
- voldoende spreiding naar regio en kunstenaar;
- voldoende kwaliteit;
- inkomensvormend;
- samenstelling plaatselijke commissie;
- opdrachtschrijving.

Buiten Den Haag en Rotterdam, die een eigen regeling hebben, was er f 1.176.244,- in 1985 beschikbaar, met de gemeentelijke eigen bijdrage werd er dus ruim 1½ miljoen gulden besteed. Daarvan ging al direct f 450.000,- naar de uitleencentra. Heel belangrijk, omdat er nu gericht en gespreid kon worden aangekocht, zodat er een veel ruimere keus ontstond. Men zat nogal eens met de voorraad uit de BKR-aankopen.

Eén van de criteria is ook voldoende kwaliteit.

Dat is altijd een zeer precair punt.

Wat een gemeente mooi vindt, hoeft nog niet aan de kwalitatieve eisen van een deskundige commissie van de provincie te voldoen. Door de voorwaarde te stellen dat in de gemeenten zelf ook een selectiecommissie met deskundigen moet zijn, kunnen conflicten wellicht voorkomen worden.

Deskundigen zijn dan meestal mensen die op enigerlei wijze beroepsmatig met beeldende kunst bezig zijn. (In de bijlage is een voorbeeld opgenomen van een verordening voor een adviescommissie beeldende kunst.)

Van groot belang is ook de opdrachtschrijving. Als die niet goed is geformuleerd, leidt dat tot teleurstelling bij de opdrachtgever en ook bij de kunstenaar.

Waar gaat het werk geplaatst worden?

Een goed werk gaat de vernieling in op een verkeerde plek.

De Culturele Raad van Zuid-Holland concludeert dat, behoudens enige uitschieters in de opdrachten-sfeer en in een deel van de aankopen voor kunstuit-leen, nog te veel kunst van middelmatige kwaliteit is verworven.

De regeling van WVC wordt echter sterk uitgebreid. Er kan meer besteed worden, er is al wat ervaring opgedaan met de tijdelijke regeling, er zullen zeker straks heel interessante opdrachten uit voortkomen. Onder de aankopen die gedaan zijn, waren er nogal wat, die al in portefeuille waren, veelal figuratief werk.

De conceptuele, de constructivistische en de omgevingskunst zijn bij de subsidies te kort gekomen.

Los van de rijksregeling, die gebaseerd is op een subsidie voor incidentele aankopen, is het wenselijk dat er een gemeentelijk beleid gevoerd wordt, dat een vaste geldstroom voor de aankoop van kunst in de omgeving garandeert.

Ik beschreef reeds de bijzonder goede en interessante regeling, zoals die in Tilburg wordt toegepast.

Daarnaast zijn er vele gemeenten met percentage-regelingen in allerlei vorm, of men doet aan fondsvorming.

In de bijlage zijn twee raadsbesluiten opgenomen.

Zijn de burgers nu blij met de gemeentelijke bemoeiingen met kunst? Als je iemand een cadeautje geeft wil je graag dat hij het fijn vindt! Als je een buurt of een kantoor een kunstwerk geeft, wil je dat de bewoners of de werknemers

28 zoiets waarderen. De reacties zijn zeer verschillend. Er zijn nogal wat onderzoeken gedaan naar de acceptatie van kunst in een woon- en werkomgeving.

Als men een figuratief beeld krijgt, reageert men in het algemeen vrij positief.

Men herkent de eigen leefsituatie, arbeid, de natuur, men herkent bepaalde bestaande personen of voorwerpen. Men heeft zoiets al eens eerder gezien en men kan vergelijken. Er is sprake van een zekere herkenbare orde.

Bij abstracte kunst is er ook sprake van een ordening, alleen de gemiddelde toeschouwer heeft niet geleerd die ordening te zien. Toch doet iedereen aan (ruimtelijke) ordening.

Bij het aanbrengen van make-up, bij het schikken van bloemen, het opmaken van een schotel. Het is allemaal ordening, vaak volgens een voorgeschreven, aangeleerd, aan mode onderhevig patroon.

De meeste kunstenaars in deze tijd werken echter niet figuratief. Als we uitgaan van de vier belangrijkste hoofdstromingen, figuratief, conceptueel, constructivistisch en omgevingskunst, dan zal het duidelijk zijn dat de laatste drie nog wel eens herkennings- en acceptatieproblemen opleveren. Zonder begeleiding zal het geplaatste kunstwerk niet het gewenste resultaat hebben. Laat de kunstenaar vertellen wat hem bewoog. Laat het personeel, laat de wijk vergelijkbare objecten zien. Zonder begeleiding levert een enquête antwoorden op als: 'Kweetniet'. 'Ik heb er geen verstand van'. 'Wat koop-ie er voor'. 'Ze doen maar'. Maar die 'ze' zijn wel degenen die hebben beslist waar de geldstroom naar toe gaat. Ze willen herkozen worden en dat bepaalt nog wel eens in een kleinere gemeente hun voorkeur.

In 1974 werd in Gorinchem een beeldende-kunst-symposium gehouden. Voor een garagebedrijf werd een fontein neergezet. De reactie van de pompbediende was:

'Bij mij staat dan vlakbij dat fonteintje. Waardeloos. Wat is dat nou voor een ding. Ik zie er geen kunst in. Er stond eerst een andere fontein. Van steen met

beeldhouwwerkjes. Dat is kapot gemaakt. Maar dat vond ik veel mooier. Kunst bij de mensen? Wie begrijpt er nou wat van die projecten.

Dan had in de kranten moeten staan wat het voorstelt. 't Is net wat ik zeg: dat fonteintje daar vind ik niets aan. En de rest begrijp ik niet. Bij mij in de garage zeggen ze ook, wat is dat nou voor een ding – dat fonteintje. Ik heb nog van geen enkele gehoord dat-ie zei 'Ik vind het mooi'.'

Het Vrije Volk 17-7-1974.

Over fonteintjes gesproken. Plaats geen kunstwerk met lopend water in een kantoorgebouw. In het nieuwe raadhuis van Westvoorne moest na enige weken de kraan dicht. De typistes moesten steeds plassen!

Agressie

Een van de punten die in sommige plaatsen opvalt, is de agressie en het vandalisme ten opzichte van moderne kunst. Kunstenaars houden er soms al rekening mee bij hun vormgeving.

Tentoonstellingen van beelden in stadsparken moeten het vaak ontgelden, in vele plaatsen is een permanente bewaking onmogelijk. Gemeenten zien dan maar af van het organiseren van een tentoonstelling.

Ook permanente beelden moeten het vaak ontgelden. Niet alleen 'moderne' beelden, Van Heutz is om politieke redenen meermalen besmeurd, maar ook Wibaut, Vondel en Rembrandt hebben het moeten ontgelden.

Dat bij vrouwenfiguren accenten worden aangebracht is al bijna normaal. Vele aantastingen, besmeuringen, beplakkingen gebeuren niet uit haat of agressie tegen het moderne beeld. Het valt onder het hoofdstuk 'normaal vandalisme', zoals dat ook tegen ander straatmeubilair geschiedt.

Maar voor de kunstliefhebber is het een ergenis en vaak ook heel verdrietig als hij zulke dingen moet constateren. In Amsterdam is vrijwel geen beeld meer smetteloos. Soms lijkt het wel of de diensten van gemeentewerken niet veel liefde voor hun stedelijke kunst hebben, misschien ook is het hier

en daar onbegonnen werk.

Als een beeld niet goed onderhouden wordt, wordt het al gauw een aanfluiting in plaats van een sieraad. Soms staat een beeld niet al te gelukkig, het beeld van Rodin in Rotterdam is echt een betere plaats waard en de prachtige bewegende vlakken van Ricky op het Binnenwegplein (juist ja, bij Ter Meulen) staan midden in een kikkerbad, waarin geen kikkers, maar wel weggegooide patatzakjes drijven.

Soms kun je door de verkeersborden, lantaarnpalen etc. geen behoorlijke foto maken en dus kun je het beeld ook niet bekijken zonder storende factoren.

Over het gebruik van ons nationaal monument op de Dam kan men van mening verschillen, het wordt in elk geval gebruikt.

Damslapen mag niet meer, Damzitten wel. En dat is ook overeenkomstig de bedoeling van architect Oud. 'Ik heb van het begin af aan de bedoeling gehad dat het monument opgenomen moest worden in het stadsleven van Amsterdam. Daarom hebben we er ook geen hek of iets dergelijks omheen gemaakt. Ik zie de mensen, mits ordelijk, graag deel hebben aan het monument. Laat men rustig zitten en eet eens iemand een boterham in de zon, mij zou dit niet hinderen'.

30 3.1 Percentageregeling beeldende kunst

DE RAAD DER GEMEENTE ;
Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van ;
gelet op artikel 168 van de gemeentewet;

BESLUIT:

I. vast te stellen een percentageregeling beeldende kunst;

II. te bepalen dat:

1. de hoogte van de percentages van de stichtingskosten van projecten, waarvoor opdrachten op het gebied van de beeldende kunst worden verleend, als volgt worden vastgesteld:

a. voor gemeentelijke gebouwen en scholen van het bijzonder lager en kleuteronderwijs;

bij nieuwbouw:

– 2% van de werkelijke kosten bij stichtingskosten tot f 100.000,-;

– 1½% van de werkelijke kosten bij stichtingskosten van f 100.000,- tot f 1.000.000,-, met een minimum van f 2.000,-;

– 1% van de werkelijke kosten bij stichtingskosten van f 1.000.000,- of meer, met een minimum van f 15.000,-;

bij verbouwing en modernisering:

– 1½% wanneer de werkelijke kosten een bedrag van f 100.000,- tot f 1.000.000,- belopen;

– 1% wanneer de werkelijke kosten een bedrag van f 1.000.000,- of meer belopen, met een minimum van f 15.000,-;

b. voor niet gemeentelijke gebouwen, in de stichtingskosten waarvan de gemeente een aandeel levert:

– 1½% van het gemeentelijk aandeel in de werkelijke kosten van f 100.000,- tot f 1.000.000,-;

– 1% van het gemeentelijke aandeel in de werkelijke kosten bij stichtingskosten van f 1.000.000,- of meer, met een maximum van f 15.000,-;

een en ander onder de voorwaarde dat de andere participant(en) voor zijn (hun) aandeel in de stichtingskosten dezelfde regeling toepast (toepassen);

c. voor woningwoningen:

1¼% van de werkelijke kosten;

d. voor stratenplannen:

1¼% van de werkelijke kosten;

e. voor nieuwe verkeerswegen – met uitzondering van verkeersinstallaties – niet opgenomen in stratenplannen:

1¼% van de werkelijke kosten die meer bedragen dan f 1.000.000,-;

f. voor groenvoorzieningen:

– 1¼% van de werkelijke kosten indien deze meer bedragen dan f 500.000,- en minder dan f 1.000.000,-;

– 1% van de werkelijke kosten indien deze meer bedragen dan f 1.000.000,-, met een minimum van f 12.000,-;

g. voor bruggen, tunnels, viaducten, rioolwaterzuiveringsinstallaties en soortgelijke werken:

2% van de werkelijke kosten;

2. onder 'werkelijke kosten' worden verstaan alle stichtingskosten met uitzondering van de grondkosten;

3. de opdracht, al naar gelang de aard van het project, de vorm kan hebben van:

– een monumentale opdracht;

– inschakeling bij de vormgeving;

– een adviserende functie voor de beeldende kunstenaar;

4. burgemeester en wethouders zich voor de uitvoering van deze regeling laten adviseren door de adviescommissie beeldende-kunstopdrachten;

III. te bepalen dat dit besluit in werking treedt op

3.2 Fonds beeldende-kunstopdrachten.

DE RAAD DER GEMEENTE ;

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van ;

gelet op artikel 168 van de gemeentewet;

BESLUIT:

I. in te stellen een Fonds beeldende-kunstopdrachten;

II. te bepalen dat:

a. dit fonds dient voor een flexibele toepassing van de percentageregeling beeldende kunst en voor beeldende-kunstopdrachten, waarop deze regeling niet van toepassing is;

b. de voeding van het fonds bestaat uit:

1. een jaarlijks bedrag van f , te indexeren op basis van het indexcijfer voor

2. de opbrengst van de percentages, genoemd onder II, sub 1, van de percentageregeling beeldende kunst, in eerste instantie op basis van de geraamde stichtingskosten en later – na vaststelling van deze kosten – aangepast aan de werkelijke kosten;

3. de renteopbrengst van de in het fonds gestorte gelden;

c. het beheer van het fonds berust bij burgemeester en wethouders, die zich terzake laten adviseren door de adviescommissie beeldende-kunstopdrachten;

III. te bepalen dat het fonds op de gemeentebegroting wordt opgenomen onder het hoofdstuk 'Algemene dienst';

IV. te bepalen dat dit besluit in werking treedt op

3.3 Adviescommissie beeldende-kunstopdrachten.

DE RAAD DER GEMEENTE ;

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van ;

gelet op artikel 62, tweede lid, van de gemeentewet;

BESLUIT:

I. in te stellen als commissie van advies en bijstand: de adviescommissie beeldende-kunstopdrachten;

II. te bepalen dat

1. aan de commissie is opgedragen burgemeester en wethouders van advies te dienen en bij te staan bij de uitvoering van de percentageregeling beeldende kunst en het beheer van het Fonds beeldende-kunstopdrachten;

2. de commissie bestaat uit ten minste vijf en ten hoogste negen leden;

3. de commissie is samengesteld als volgt:

a. een lid, aan te wijzen uit en door burgemeester en wethouders;

b. een lid, aan te wijzen uit en door de gemeenteraad;

c. de secretaris van de gemeentelijke culturele raad (c.q. een ambtenaar van de secretarie, belast met culturele zaken), aan te wijzen door burgemeester en wethouders;

- d. de directeur van gemeentewerken of een door hem aan te wijzen ambtenaar van zijn dienst;
 - e. ten hoogste drie beeldende kunstenaars, architecten of stedenbouwkundigen, aan te wijzen door de gemeentelijke culturele raad (c.q. burgemeester en wethouders), zo mogelijk op aanbeveling (c.q. voordracht) van beroepsorganisaties, met dien verstande dat tenminste één van de leden beeldend kunstenaar dient te zijn;
 - f. ten hoogste drie deskundigen of belangstellenden op het gebied van de beeldende kunst en architectuur, aan te wijzen door de gemeentelijk culturele raad (c.q. burgemeester en wethouders);
4. burgemeester en wethouders de commissie zullen raadplegen alvorens een beslissing te nemen of een voorstel aan de raad te doen omtrent onder meer:
- a. het gemeentelijk beleid inzake beeldende-kunstopdrachten;
 - b. de uitvoering van de percentageregeling beeldende kunst en het beheer van het Fonds beeldende-kunstopdrachten;
 - c. het – eventueel – instellen en samenstellen van werkgroepen, die voorstellen voor projecten kunnen doen;
 - d. definitieve of tijdelijke verwijdering, verplaatsing of afbraak van beeldende-kunstobjecten die vallen onder verantwoordelijkheid van de gemeente;
 - e. het evalueren van hetgeen in het kader van het opdrachtenbeleid op het gebied van de beeldende kunst tot stand is gebracht;
- III. vast te stellen het volgende huishoudelijke reglement van de commissie:

Artikel 1

1. De voorzitter en de vice-voorzitter worden benoemd uit en door de leden van de commissie, met uitzondering van die, bedoeld onder II.3.c en d.
2. Het lid, bedoeld onder II.3.c, wordt belast met het secretariaat.
3. Met uitzondering van de leden, bedoeld onder II.3.c en d, is de zittingsduur van de leden gelijk aan die van de leden van de gemeenteraad, met dien verstande dat deze voor de eerste keer eindigt op de eerste dinsdag van september 19...
4. De aftredende leden zijn éénmaal terstond herbenoembaar.
5. Het lidmaatschap eindigt:
 - a. op eigen verzoek;
 - b. bij verlies van de hoedanigheid, waarin de benoeming plaats vond;
 - c. aan het einde van de zittingsperiode, waarin het lid de 65-jarige leeftijd bereikt heeft;
 - d. door overlijden en onder curatelestelling.
6. Een tussentijds benoemd lid treedt af op het tijdstip waarop zijn voorganger zou zijn afgetreden.

Artikel 2

1. De commissie vergadert tenminste tweemaal per jaar en voorts zo dikwijls als de voorzitter of twee leden de noodzaak daartoe aanwezig achten.
2. De commissie kan niet-leden uitnodigen aan de vergadering deel te nemen. Deze hebben een adviserende stem.
3. De besluiten van de commissie worden genomen bij gewone meerderheid van stemmen.
4. Geldige besluiten kunnen alleen worden genomen wanneer de meerderheid van het aantal zitting hebbende leden ter vergadering aan-

wezig is.

5. De vergaderingen van de commissie zijn openbaar. De commissie kan echter besluiten een bepaald onderwerp in een besloten vergadering te behandelen. Zulk een besluit kan slechts worden genomen met tenminste tweederde meerderheid van het aantal aanwezige leden.
6. Adviezen van de commissie worden schriftelijk vastgelegd. Zij worden met redenen omkleed en vermelden een eventueel minderheidsstandpunt van een of meer leden, indien zij dat vragen.

Artikel 3

1. Burgemeester en wethouders stellen de commissie in een zo vroeg mogelijk stadium schriftelijk in kennis van het voorbereiden van een project, waarop de percentageregeling beeldende kunst van toepassing is.
2. De commissie neemt kennis van het in voorbereiding zijnde plan en van de situatie ter plaatse van het project en adviseert of al dan niet tot toepassing van de percentageregeling moet worden overgegaan. Wanneer voor een bepaald project maar een beperkt budget beschikbaar is kan de commissie adviseren, losse kunstwerken aan te kopen. De commissie beslist voorts of het al dan niet wenselijk is een werkgroep, al bedoeld in artikel 4, in te stellen.
3. Burgemeester en wethouders beslissen binnen een maand nadat zij de adviezen, bedoeld in het tweede lid, hebben ontvangen op deze adviezen en brengen hun besluit onverwijld ter kennis van de commissie. Wanneer het besluit afwijkt van het advies van de commissie wordt het besluit met redenen omkleed.
4. Wanneer het besluit, als bedoeld in het derde lid, strekt tot het verlenen van een opdracht stelt de commissie een programma van eisen op, in samenwerking met de eventueel ingestelde werkgroep. De commissie bepaalt de aard van de opdracht, waarbij gekozen kan worden tussen een monumentale opdracht, inschakeling bij de vormgeving of een adviserende functie van de kunstenaar, en formuleert een opdrachtbeschrijving aan de hand van het bedrag dat voor de opdracht beschikbaar is.
5. De commissie bepaalt volgens welke procedure de selectie van de kunstenaar(s) zal plaatsvinden en draagt zorg voor de uitvoering daarvan.
6. Wanneer de procedure, bedoeld in het vijfde lid leidt tot het verlenen van een opdracht aan een of meer kunstenaars wordt deze vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst, waarin de verplichtingen van de kunstenaar(s) en de opdrachtgever over en weer worden geregeld. In de overeenkomst wordt tevens geregeld of en op welke wijze de kunstenaar bij de uitvoering van zijn werkzaamheden zal worden begeleid.

Artikel 4

1. De commissie kan – na goedkeuring van burgemeester en wethouders – een werkgroep instellen ter voorbereiding en begeleiding van een kunstopdracht bij een bepaald project. De werkgroep heeft zitting tot de opdracht is voltooid.
2. Een werkgroep bestaat uit ten hoogste vijf leden, waaronder de architect of ontwerper van het desbetreffende project en tenminste één afgevaardigde van de gebruikers of bewoners. Een lid van de commissie kan als waarnemer, met adviserende stem, aan de werkgroep worden toegevoegd.

-
-
3. Een werkgroep heeft een adviserende en ondersteunende taak ten opzichte van de commissie. Daartoe kan onder meer behoren:
 - a. het verzamelen van informatie en ideeën voor het programma van eisen van de kunstopdracht;
 - b. het onderhouden van contacten met de gebruikers of bewoners van het betreffende project;
 - c. het bijstaan van de commissie bij het selecteren van de beeldende kunstenaars en het beoordelen van ingediende voorstellen en ontwerpen;
 - d. het ter beschikking staan voor overleg met de kunstenaar tijdens de uitvoering van de opdracht.

Artikel 5

De leden van de commissie en de in te stellen werkgroepen ontvangen voor het bijwonen van de vergaderingen een vacatiegeld en een vergoeding van eventueel gemaakte reiskosten, volgens nader door burgemeester en wethouders vast te stellen regels.

Artikel 6

De commissie brengt ieder jaar in de maand mei aan burgemeester en wethouders verslag uit van de werkzaamheden over het afgelopen jaar.

- IV. te bepalen dat het besluit in werking treedt op

.....